

آموزش هنر

پایه هفتم
دوره‌ی اوّل متوسطه پیش حرفه‌ای

۱

۳

۹

۷

وزارت آموزش و پرورش سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور

برنامه ریزی محتوا و نظارت بر تألیف: معاونت برنامه‌ریزی آموزشی و توان بخشی

گروه برنامه‌ریزی آموزش و درسی دوره اول و دوم متوسطه حرفه‌ای

نام کتاب: آموزش هنر پایه هفتم دوره‌ی اول متوسطه و پیش حرفه‌ای - کد ۱۵۲

مؤلفان: پدram حکیم زاده، فریده رئیسی ماکیان، زهرا معینی، فرزانه کوچک خانی

ویراستار: بهروز راستانی

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع: اداره‌ی کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره‌ی ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن: ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وبسایت: www.chap.sch.ir

حروف چینی: شیوا پور محمد

مدیریت چاپ و امور تولید: لیدا نیک‌روش

امور فنی: زهرا محمد نظامی

امور فنی رایانه: ناهید خیام‌باشی

تصحیح: راحله زاد فتح الله

مدیر هنری و طراح گرافیک: فرشته نجفی

طراح جلد: مهسا قیابی

عکاسی: اعظم لاریجانی

تصویرگران: هدا حدادی، شعله محلوجی، فاطمه رادپور و فرشته نجفی

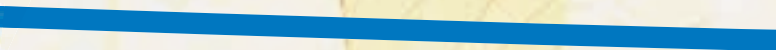
ناشر: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران: تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج -

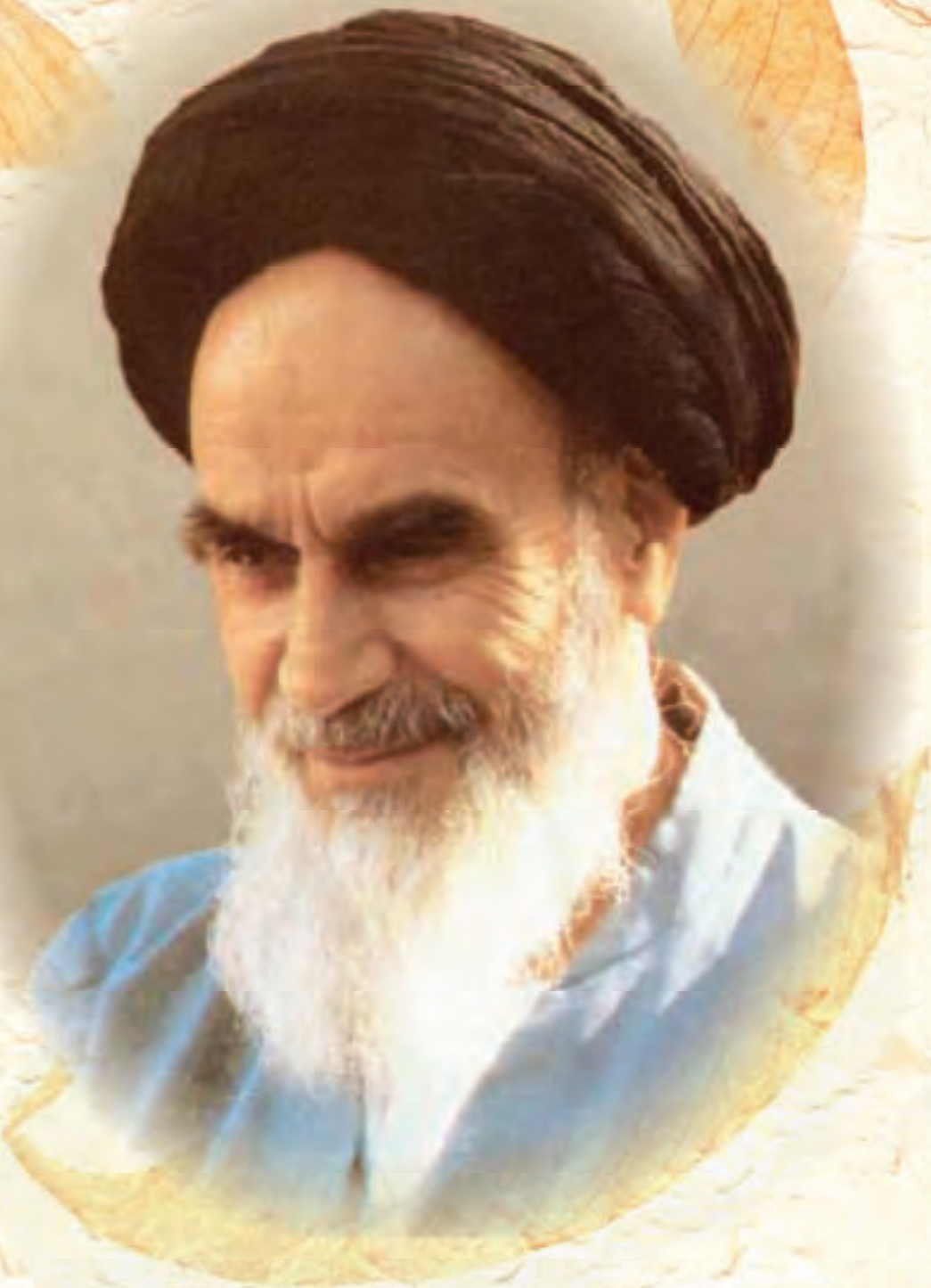
خیابان ۶۱ (داروپخش) تلفن: ۴۴۹۸۵۱۶۱-۵، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۳۷۵۱۵-۱۳۹

چاپخانه: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»

سال انتشار و نوبت چاپ: چاپ ششم ۱۳۹۷

شابک ۹۶۴-۰۵-۱۵۴۱-۸ - 964 - 05 - 1541 - 8 ISBN

بسمه تعالی

فرایند تولید برنامه درسی مجموعه فعالیت‌های نظام‌مند و طرح‌ریزی شده‌ای است، که تلاش دارد ابعاد چهارگانه زیر نظام برنامه درسی (طراحی، تدوین، اجرا و ارزشیابی) را در یک فعالیت منسجم، هماهنگ با غایت و اهداف نظام تعلیم و تربیت رسمی سازماندهی نماید.

در تدوین محتوای کتب دانش‌آموزان با نیازهای ویژه که بخشی از فرایند برنامه‌ریزی درسی است، سعی شده تا ملاحظات ساحت‌های تربیتی حاکم بر فلسفه تعلیم و تربیت که ناظر بر رشد و توانمندی دانش‌آموزان برای درک و فهم دانش پایه و عمومی، کسب مهارت‌های دانش‌افزایی، به‌کارگیری شیوه تفکر علمی و منطقی، توان تفکر انتقادی، آمادگی جهت بروز خلاقیت و نوآوری و نیز کسب دانش، بینش و تفکر فناورانه برای بهبود کیفیت زندگی است، مورد توجه قرار گیرد. این محتوا با فراهم نمودن فرصت‌های مناسب برنامه درسی ضمن تأکید بر انعطاف در عین ثبات و همه‌جانبه‌نگری و توجه به هویت ویژه متریبان با نیازهای خاص، زمینه‌ساز دستیابی دانش‌آموزان به کسب شایستگی‌های لازم (توانمندی‌ها، مهارت‌ها) می‌باشد.

امید است این محتوا در تحقق اهداف مؤثر باشد و معلمان عزیز و گرامی با بهره‌گیری از این کتاب بتوانند فراگیران را در دستیابی به صلاحیت‌های فردی و اجتماعی یاری نمایند.

این کار بزرگ حاصل همکاری صمیمانه کارشناسان سازمان آموزش و پرورش کودکان استثنایی و گروه‌های تألیف کتاب‌های درسی می‌باشد، شایسته است از تلاش و مساعی این عزیزان و همکاران سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت متبوع که در مراحل چاپ و آماده‌سازی ما را یاری داده‌اند، تقدیر و تشکر نماییم.

در اینجا از همه همکاران و صاحب‌نظران درخواست می‌نمایم، تا نظرات و پیشنهادهای خود را در خصوص این محتوا به این سازمان منعکس نمایند.

دکتر مجید قدمی

معاون وزیر و رییس سازمان

آموزش و پرورش استثنایی کشور

خدا زیباست و زیبایی را دوست دارد.

سخنی با همکاران گرامی؛

هنر پدیده‌ای جهانی است که در همه‌ی ابعاد زندگی وجود دارد و همه‌ی انسان‌ها در حیات آن نقش دارند. هنر هر جامعه نشانگر تمدن آن جامعه است .

در جهان امروز به ویژه در قرن حاضر ، درس هنر در میان عناوین و موضوعات درسی دانش‌آموزان، جایگاه ویژه‌ای یافته است .

با توجه به آگاهی از اهمیت و جایگاه درس هنر برای بالا بردن سطح شناخت، تقویت خلاقیت و بروز توانایی‌های «دانش‌آموزان با نیازهای ویژه» سازمان آموزش و پرورش استثنایی اقدام به تدوین کتاب آموزش هنر نموده است. لذا برای آموزش مناسب کتاب حاضر، توجه شما را به ویژگی‌های ساختاری آن جلب می‌کنیم:

ساختار کتاب

۱- تعداد درس‌ها براساس سرفصل‌های اساسی درس هنرتنظیم شده است. این سر فصل‌ها عبارت‌انداز: نقاشی، طراحی - مبانی، کاردستی(کلاژ، کاغذ و تا، کاغذ و برش و حجم سازی)، چاپ، موسیقی و تربیت شنوایی و نمایش.

۲ - در کلیه مبحث‌ها رویکرد اصلی کتاب که توسعه‌ی مهارت‌های حسی - حرکتی است ، با انجام تمرین‌های «آموزش گام به‌گام»، مورد توجه قرار گرفته است که این موضوع به تربیت هنری و بالارفتن ذوق و خلاقیت هنری دانش‌آموزان می‌انجامد.

۳ - آموزش مفاهیم هنری با توجه به زمینه‌ی روان‌شناختی دانش‌آموزان با نیازهای ویژه، تدوین شده است و سعی براین بوده است که عناوین و متن درس‌ها، ساده و در حدّ توان و دانش آنان باشد و از به کارگیری عبارت‌های ثقیل و دور از ذهن خودداری شود.

۴ - با توجه به تفاوت شرایط اجتماعی، فرهنگی و جغرافیایی دانش‌آموزان، همکاران گرامی می‌توانند تمرین‌های مناسب برای هر درس را، مشابه با تمرین‌های ارائه شده، طراحی و اجرا کنند.

روش‌های تدریس

طراحی آموزشی برای درس هنر باید به گونه‌ای باشد که در کلاس، فضایی آرام، آزاد و با نشاط بیافریند تا بستر مناسبی برای بروز استعدادها، خلاقیت‌ها و همچنین ارضای نیازهای دانش‌آموزان به زیباشناسی و آفرینش هنری فراهم آورد.

در فرآیند فعالیت‌های یاددهی- یادگیری می‌توان از همه‌ی روش‌های تدریس که اساس آن‌ها فعالیت و مشارکت دانش‌آموز است، استفاده کرد و علاوه بر مشارکت دانش‌آموز در فرآیند تجربه‌های یادگیری، باید زمینه‌ی بروز خلاقیت او نیز مورد توجه باشد و تلفیق رشته‌های هنری هم در هر جا که میسر است، انجام شود.

نکته‌های قابل توجه در فرآیند یاددهی - یادگیری

- بیش‌تر وسایلی که در متن درس‌ها پیش‌بینی شده، در دسترس است و به راحتی تهیه می‌شود.

- در پایان هر جلسه، فهرست وسایل مورد نیاز جلسه‌ی بعد به اطلاع دانش‌آموزان برسد.

- برای ایجاد اعتماد به نفس، دانش‌آموزان را عادت دهید به طور مستقل کارکنند. البته برای گسترش روحیه‌ی همکاری، انجام برخی فعالیت‌ها به صورت گروهی توصیه می‌شود. - در ابتدای شروع هر فعالیت، اقدامات لازم جهت مشاهده‌ی محیط اطراف یا نمونه کارهای عملی فراهم کنید.

- لازم است بر فعالیت‌های دانش‌آموزان دقت و نظارت کامل داشته باشید و آن‌ها را راهنمایی کنید تا از وسایل و ابزار خود به خوبی نگه‌داری کنند.

- بعد از چند درس می‌توانید نمایشگاهی از آثار دانش‌آموزان برپا کنید.

- دانش‌آموزان را تشویق کنید که تا در حد خود از قدرت تخیل و تفکرشان استفاده کنند و هنگام کار، به آن‌ها آزادی عمل بدهید تا مطابق با سلیقه و نظر خود فعالیت کنند. هم‌چنین از تحمیل نظرهای شخصی در کار آن‌ها خودداری کنید تا آنان نیز از ساخت نمونه‌های کلیشه‌ای بپرهیزند.

- دانش‌آموزان علاقه‌مند به انجام فعالیت‌ی ویژه می‌توانند با نظارت والدین خود، آن را با طرح جدید در اوقات فراغت تکرار کنند.

ارزش‌یابی

ارزش‌یابی به صورت مستمر و پایانی انجام می‌گردد. در فرآیند ارزش‌یابی مستمر، فعالیت‌های فردی و گروهی دانش‌آموز و نتیجه‌ی این فعالیت‌ها که محصول هنری اوست، با مشارکت آموزگار، خود دانش‌آموز و هم‌کلاس‌های او سنجیده و قضاوت می‌شود.

فهرست

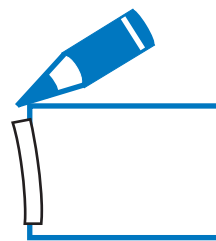
۱۰	طراحی، مبانی / نقطه		۱
۱۲	کاردستی / کاغذ و تا (ساخت کلاه)		۲
۱۴	چاپ / چاپ انگشتی (گیلاس)		۳
۱۸	نمایش / (تقویت و لحن بیان ۱)		۴
۲۰	موسیقی و تربیت شنوایی / (تشخیص صداهای محیط)		۵
۲۲	طراحی، مبانی / خط مستقیم (عمودی - افقی)		۶
۲۶	کاردستی / کاغذ و برش (آویزهای کاغذی)		۷
۲۸	چاپ / چاپ لگه‌ی جوهر		۸
۳۰	نمایش / (تقویت لحن و بیان ۲)		۹
۳۲	موسیقی و تربیت شنوایی / (صدا سازها)		۱۰
۳۴	طراحی، مبانی / خط مستقیم (مورب)		۱۱
۳۶	کاردستی / شکل سازی با کاغذ (کرم شب تاب)		۱۲
۳۸	چاپ / چاپ با اشیای برجسته		۱۳
۴۲	نمایش / (تقویت لحن و بیان ۳)		۱۴

۴۴	چاپ / چاپ با نخ و جوهر		۱۵
۴۶	طراحی، مبانی / (خط منحنی)		۱۶
۴۸	کاردستی / (ساخت کارت تبریک)		۱۷
۵۰	چاپ / چاپ با قالب آماده		۱۸
۵۴	طراحی، مبانی / (خط شکسته)		۱۹
۵۶	نمایش / (اجرای قصه گویی)		۲۰
۵۸	کاردستی / شکل سازی با کاغذ (تابلوی پرنده)		۲۱
۶۲	نقاشی و طراحی (رنگ آمیزی یک نقش اسلامی - ایرانی)		۲۲
۶۴	کاردستی / (ساخت عروسک فرشته)		۲۳
۶۸	چاپ / چاپ با اسفنج شکل دار		۲۴
۷۰	نقاشی		۲۵
۷۲	(متن نمایشی ۱) (پس کی؟)		پیوست :
۷۸	(متن نمایشی ۲) (دختر دهقان)		
۸۴	الگوها		

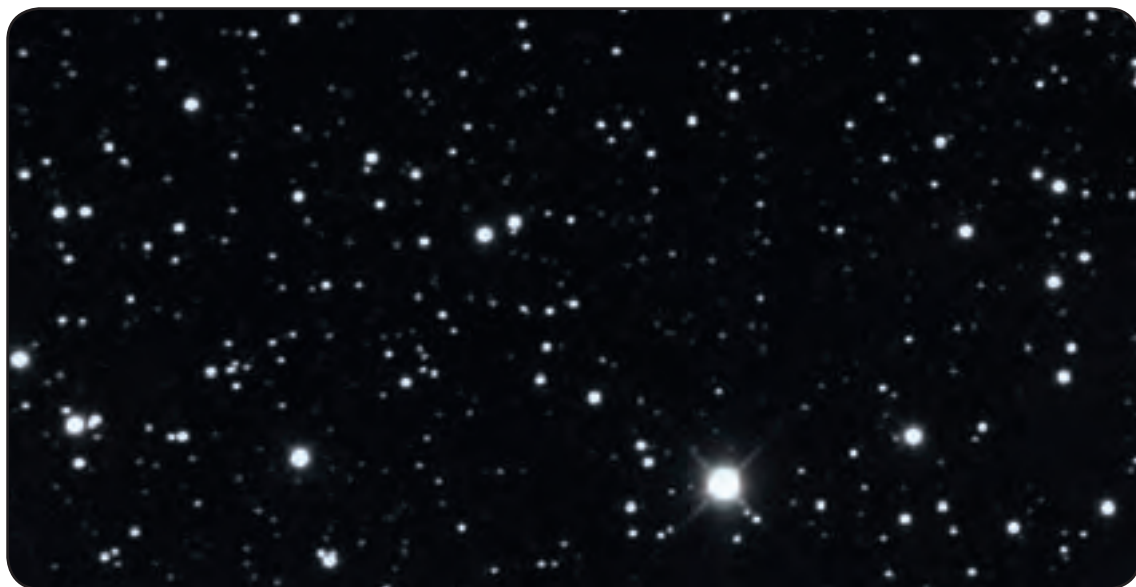
وسایل و مواد مورد نیاز:

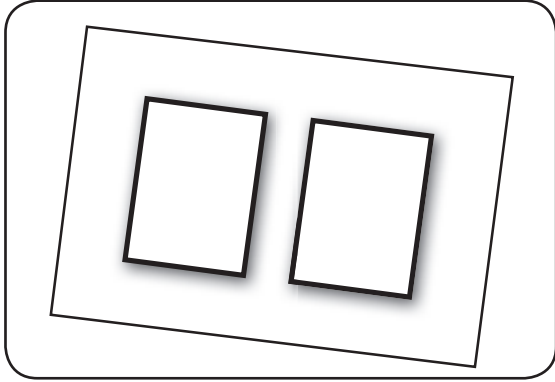
- مداد نرم
- کاغذ سفید A4
- مقوای سیاه
- چسب مایع یا ماژیک
- دستگاه سوراخ کن
- خط کش

- آیا تا به حال، شب‌ها به آسمان نگاه کرده‌اید؟ چه دیده‌اید؟
- مداد خود را روی کاغذ فشار دهید، اثری که باقی می‌ماند، نقطه است.

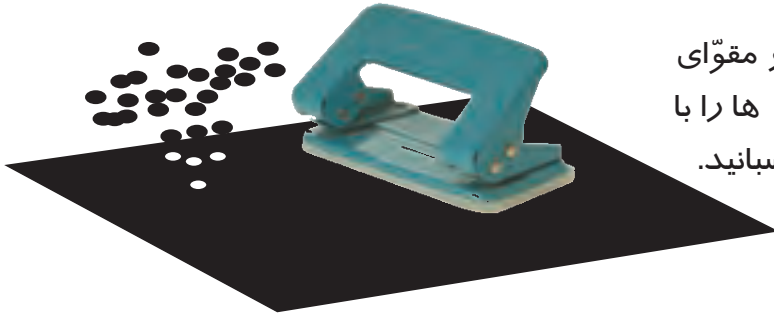
به دقت به چند ستاره که پشت سر هم هستند نگاه کنید، چه می‌بینید؟

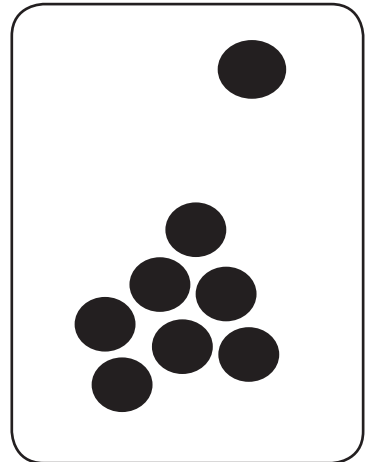
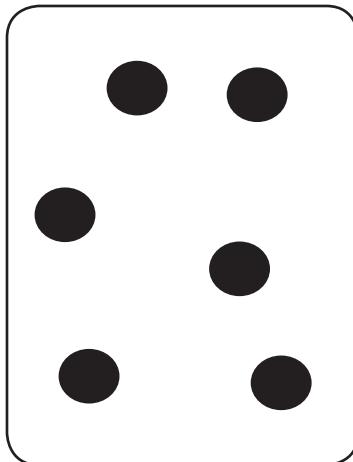
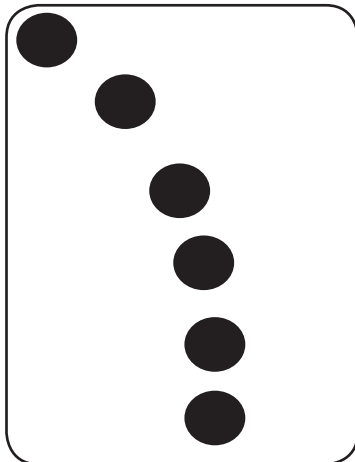
گام به گام انجام دهید:

۱- کاغذهایی را که در آن ها کادرهایی به ابعاد ۱۷×۱۲ سانتی متر رسم شده است روی میز قرار دهید.

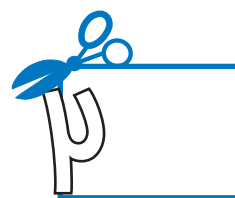

۲- با استفاده از دستگاه سوراخ کن و مقوای سیاه، تعدادی دایره تهیه کنید و آن ها را با ترکیب های متفاوت داخل کادر بچسبانید.

۳- به نمونه های زیر توجه کنید. کدام زیباتر است؟

شما می توانید، با استفاده از مقوای رنگی یا پولک نیز تمرین های بالا را انجام دهید.

ساخت کلاه

وسایل و مواد مورد نیاز:

- کاغذهای رنگی در اندازه‌های ۷۰×۵۰ سانتی متر
- قیچی

گام به گام انجام دهید:
۱ - کاغذ رنگی را از وسط با دقت تا بزنید.

۲ - بار دیگر کاغذ خود را از وسط تا بزنید.
۳ - تای آخر را باز کنید و گوشه‌ی سمت راست را، تا خط وسط بیاورید و تا بزنید.

۴- گوشه‌ی سمت چپ را نیز تا خط وسط بیاورید و تا بزنید.
 ۵- لبه‌ی پایین را مانند شکل، به طرف بالا تا بزنید.

حالا یک کلاه دارید. آن را چگونه تزیین می‌کنید؟

لیوان

کلاه

قایق

چاپ انگشتی (گیلاس)

وسایل و مواد مورد نیاز:

- رنگ گواش یا جوهر رنگی
- کاغذ یا مقوای رنگی
- ماژیک یا مداد رنگی
- بشقاب یک بار مصرف
- دستمال کاغذی یا پارچه‌ای

گام به گام انجام دهید:

۲- رنگ های مورد علاقه ی خود را در بشقاب بگذارید.

۱- کاغذ را روی میز قرار دهید.

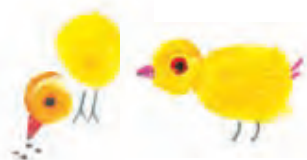

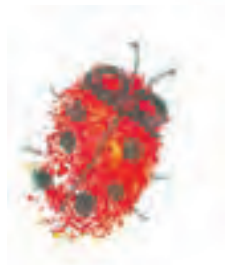
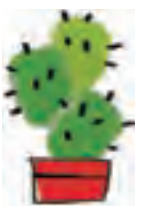
۳- انگشت خود را رنگی کنید و هر طور دوست دارید، به صورت پراکنده، روی کاغذ فشار دهید.

۴- پس از خشک شدن رنگ روی کاغذ، با مداد رنگی یا ماژیک شکل را کامل کنید.

حالا یک کاغذ نقش دار زیبا دارید.

تقویت لحن و بیان ۱

آیا تا به حال به داستان‌هایی که قصه گو*ها می‌گویند، گوش داده‌اید؟ اگر دوست دارید مانند قصه گوها برای دوستان خود داستان بگویید، گام به گام فعالیت‌های زیر را انجام دهید.

۱ - جمله‌ها را با صدای بلند ادا کنید.

مثال: آهای، آهای گرگ آمد، گرگ آمد! کمک کنید، گرگ، گرگ!

۲ - جمله‌ها را با صدای کوتاه ادا کنید.

مثال: یواش‌تر حرف بزن، احمد کوچولو خوابیده!

۳ - جمله‌ها را با صدای افراد پیر ادا کنید.

مثال: آهای پسر جون، بیا کمک کن!

۴ - جمله‌ها را با صدای کودک ادا کنید.

مثال: مامان، بابا، منو ببرید پارک!

۵ - جمله‌ها را با تقلید صدای حیوانات ادا کنید.

مثال: ماو، ماو، من گشنمه، غدام کمه.

غذا می‌خوام یه عالمه!

* به قصه گو، قصه خوان هم می‌گویند.

۶- جمله‌ها را با احساس‌های زیر ادا کنید.

«عصبانی» - **مثال:** چه کسی به کیف من دست زده؟ خودکار من کو؟

«مهربان» - **مثال:** خسته شدم، بهتره کمی استراحت کنی!

«غمگین» - **مثال:** خواب موندم، به مدرسه‌ام نرسیدم!

«شاد» - **مثال:** خبر، خبر! قراره بریم گردش علمی!

۷- جمله‌ها را با حالت‌های زیر ادا کنید.

«سوآلی» - **مثال:** چه کنم؟ چه کار کنم؟ چه حقه‌ای سوار کنم؟

«تعجبی» - **مثال:** به به ... عجب غذایی! به به ... چه میوه‌هایی!

«خبری» - **مثال:** باران می‌بارد، بهتر است با خودت چتر ببری!

«دستوری» - **مثال:** فقط تو باید سوار این اسب شوی!

«خواهشی» - **مثال:** مریم! مریم! من سیب می‌خواهم، بیا به من

سیب بده!

تشخیص صداهای محیط

تمرین اول:

۱- برای مدّت یک دقیقه چشمان خود را ببندید و در این مدّت، به صداهای اطراف خود گوش کنید. بگویید چه صداهایی را شنیده‌اید؟

۲- چه صداهایی از همه به شما نزدیک‌تر، و چه صداهایی از همه به شما دورتر بوده‌اند؟

۳- صداهای خوشایند و ناخوشایند را به طور جداگانه بگویید.

۴- هر کدام از صداها را، چه کسی تولید کرده است؟

۵- هر کدام از شما، یکی از صداهایی را که شنیده است، تقلید و تکرار کند.

۶- کدام صداها را انسان درست کرده است؟

تمرین دوم:

برای مدّت یک دقیقه، چشمان خود را ببندید و در این مدّت فکر کنید در بازار هستید. چه صداهایی را می‌شنوید؟

تمرین سوم:

برای مدّت یک دقیقه، چشمان خود را ببندید و در این مدّت فکر کنید در باغ وحش هستید. چه صداهایی را می‌شنوید؟

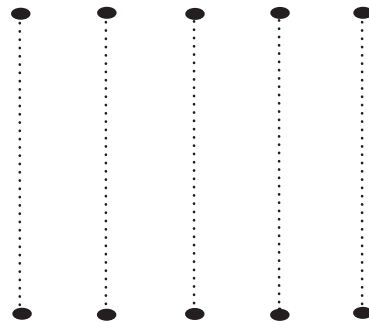
خط مستقیم

(عمودی - افقی)

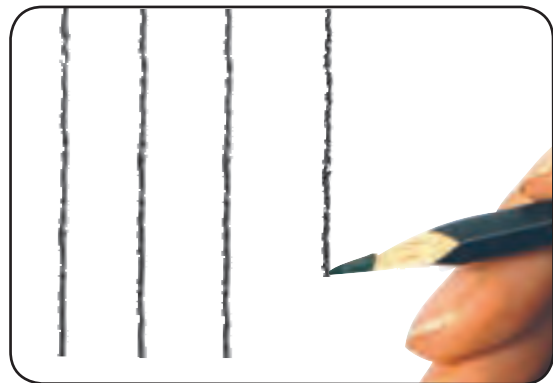
وسایل و مواد مورد نیاز:

- مداد نرم
- کاغذ سفید A4
- مقوای سیاه
- چسب
- قیچی یا تیغ موکت بُری
- خط کش فلزی

- آیا می دانید از کنار هم قرار گرفتن نقطه ها خط به وجود می آید؟

حالا با مداد نرم، نقطه ها را به هم وصل کنید.

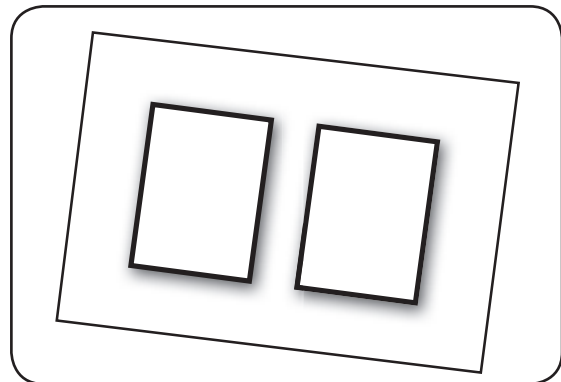

مداد را بالای صفحه قرار دهید و از بالا به پایین و از پایین به بالا، خط مستقیم بکشید.

نام این خط، «خط عمودی» است.
آیا می‌توانید نمونه‌های دیگری مثال بزنید؟

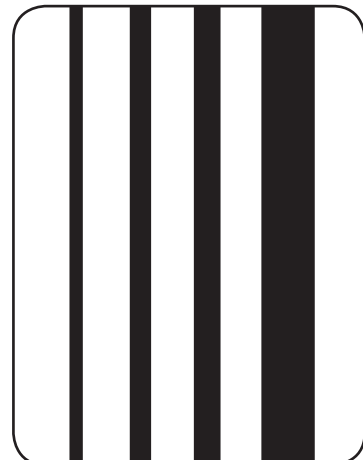
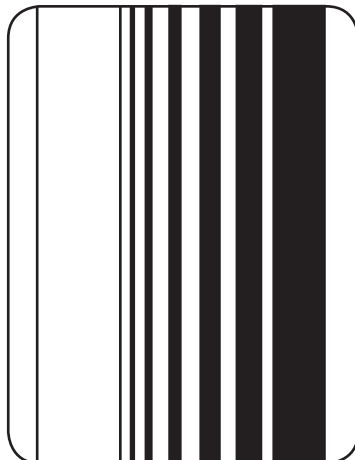
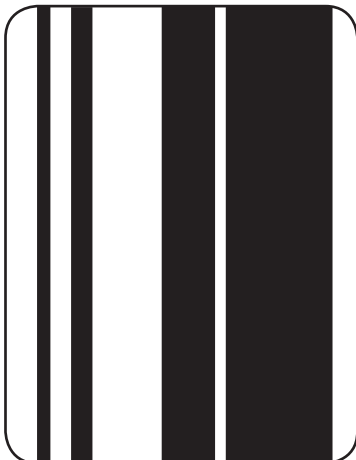
گام به گام انجام دهید:

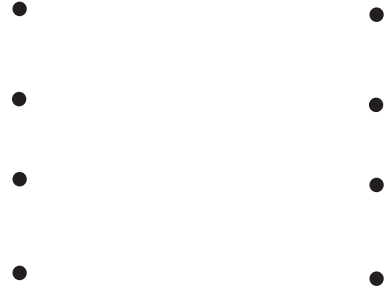

۲- با استفاده از خط‌کش فلزی و تیغ موکت‌بری، مقوای سیاه را به شکل نوارهایی با پهنای متفاوت و به طول ۱۷ سانتی‌متر ببرید و نوارها را درون کادر، به شکل خط‌های عمودی بچسبانید.

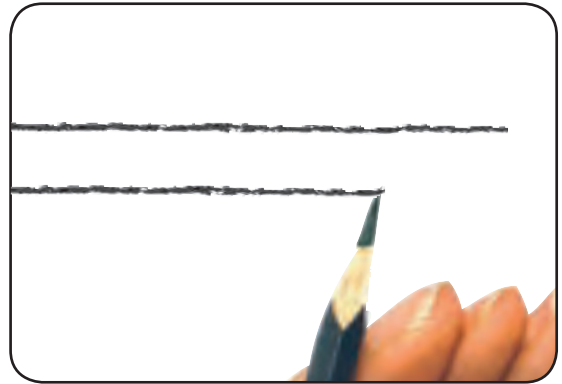
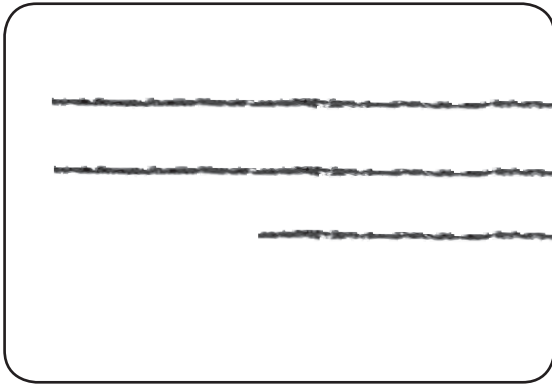
۱- کاغذهایی را که در آن‌ها کادرهایی به ابعاد ۱۷×۱۲ سانتی‌متر رسم شده است روی میز قرار دهید.

۳- به نمونه‌های زیر توجه کنید. کدام زیباتر است؟

- با مداد نرم، نقطه‌ها را به هم وصل کنید.

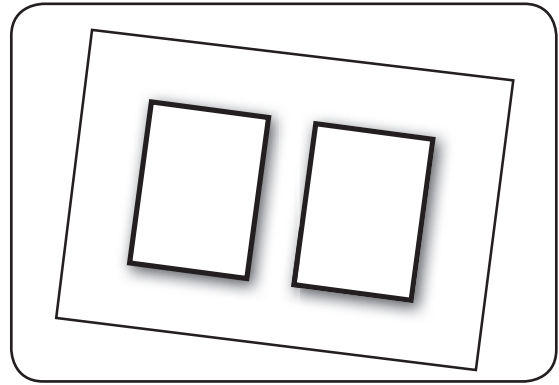
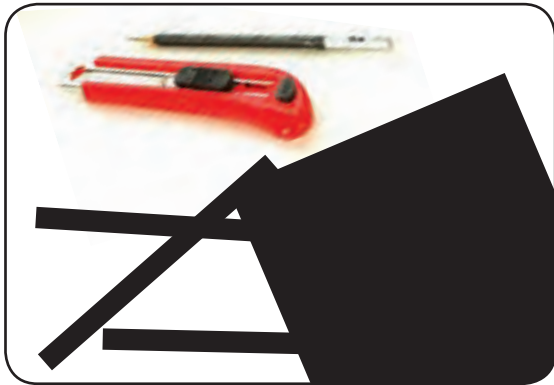

- مداد را روی کاغذ قرار دهید و خط‌هایی از چپ به راست و از راست به چپ به طور مستقیم بکشید.
نام این خط، «خط افقی» است.

گام به گام انجام دهید:

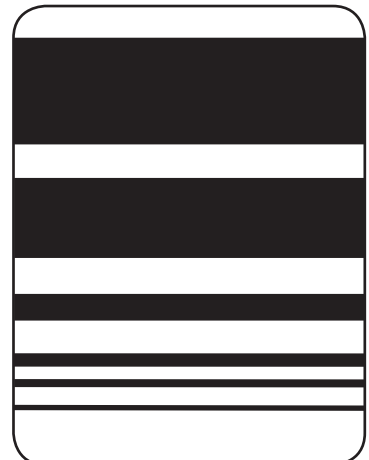

۲- با استفاده از خط کش فلزی و تیغ موکت بُری، مقوای سیاه را به شکل نوارهایی با پهنای متفاوت و به طول ۱۲ سانتی متر ببرید و نوارها را درون کادر، به شکل خط های افقی بچسبانید.

۱- کاغذ هایی را که در آن ها کادرهایی به ابعاد 12×17 سانتی متر رسم شده است روی میز قرار دهید.

۳- به نمونه های زیر توجه کنید. کدام زیباتر است؟

کاغذ و برش

(آویزهای کاغذی)

وسایل و مواد مورد نیاز:

- مقوای رنگی دو رو
- مداد
- قیچی
- روبان با قیطان های رنگی
- الگو (به انتخاب شما)
- کاغذ کپی (کاربن)

گام به گام انجام دهید:

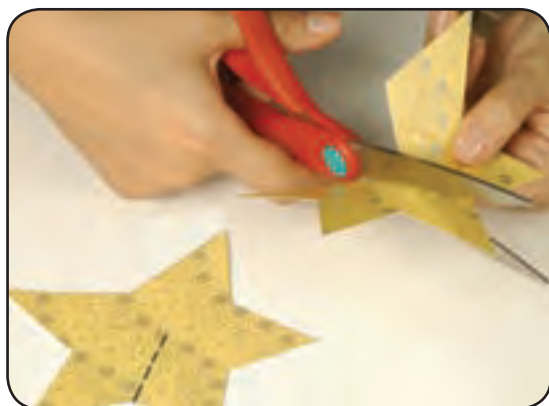
۱- مقوای رنگی مورد علاقه ی خود را روی میز قرار دهید.

۲- با استفاده از کاربن، الگو را روی مقوای منتقل کنید.

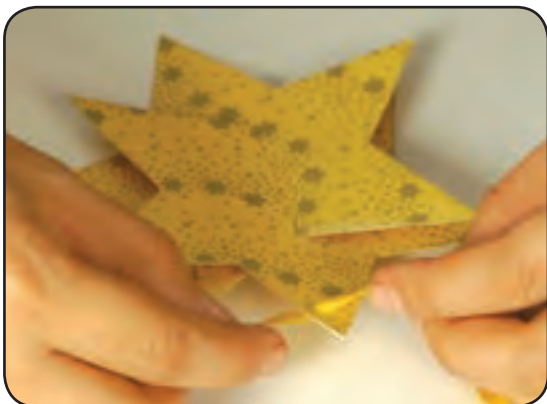

۳- به وسیله ی قیچی، شکل را با دقت ببرید و از مقوای جدا کنید.

۴- این کار را تکرار کنید.

۵- مطابق شکل، نقطه چین‌ها را برش بزنید. ۶- حال می‌توانید مطابق تصویر، دو قطعه شکل خود را داخل یکدیگر قرار دهید.

۷- اگر به کاردستی خود روبانی وصل کنید، آویزی زیبا خواهید داشت.

در چه جاهایی می‌توان از آویزهای ساخته شده استفاده کرد؟

